
Titulus XII.

309. DE ORDINANDO OFFICIO EX PRÆDICTIS RUBRICIS.

Rub. Si quis velit ex supradictis Rubricis ordinare Officium occurrentis diei, videat in Kalendario et in tabula Festorum mobilium, de quo fiat Officium sepenti die, et ut invenerit esse faciendum, sic ordinabit illud in Vesperis et aliis Horis nocturnis et diurnis.

2. Si ordinandum sit Officium de Tempore, id est, de Dominica vel Feria, recurrendum est semper ad Psalterium, ubi ordinate ponitur quod est commune Officii de Tempore, cum distributione Psalmorum, et ad Proprium de Tempore, ubi Lectiones et Responsoria, quædam Antiphonæ et Orationes ponuntur, quæ desunt in Psalterio. Invitatorium, Hymni, Capitula, Versus, Responsoria brevia et Antiphonæ, quæ diversis temporibus ponuntur in Proprio, dicuntur loco eorum quæ sunt in Psalterio: cum vero propria non fuerint, dicuntur ut in Psalterio.

3. Si Officium sit ordinandum de Sancto, recurrendum est semper ad Commune Sanctorum (nisi proprium habeat in Proprio Sanctorum): ubi pro qualitate Festi, si novem Lectionum, id est, duplex, vel semiduplex fuerit, omnia ordinate ponuntur, illis exceptis, quæ propria suis locis habentur. Si festum fuerit trium Lectionum (Nocturno Feriæ et Lectionibus exceptis) omnia sumuntur de eodem Communi. Tres Lectiones primi Nocturni in Officio novem Lectionum, et prima et secunda Lectio, vel prima tantum in Festis trium Lectionum, sumuntur de Scriptura in Officio de Tempore, nisi aliæ in propriis locis ponantur.

4. In majoribus Solemnitatibus et Festis per annum, totum Officium ordinatur ut in propriis locis ponitur.

5. In Festis Beatæ Mariæ (omissis iis quæ propria in illis habentur) Hymni, novem Psalmi, et alia quædam requirenda sunt ex communi ejus Officio parvo, circa finem Breviarii.

6. Modus inchoandi Officium, dicendi Invitatorium, Hymnos, Antiphonas et Versus, habetur in principio Psalterii. Cum vero Antiphonæ duplicandæ sunt, dicuntur integræ ante Psalmos, sicut in fine Psalmorum.

7. Modus dicendi Absolutiones et Benedictiones ante Lectiones, legendi et terminandi Lectiones, dicendi Responsoria post Lectiones, ac Responsoria brevia post Capitula, habetur in prima Dominica de Adventu.

8. Quomodo sit inchoandum et terminandum Officium per Horas, habetur in Psalterio: quomodo terminandum per Antiphonas beatæ Mariæ, habetur in fine Completorii.

9. Sed ut hæc omnia facilius habeantur, positæ sunt sequentes Rubricæ de singulis Horis, earumque partibus distincte cognoscendis.

Juxta has rubricas et decretum S. R. C. (1), "quando in officii adsunt hymni proprii et particulares, responsoria, antiphonæ etc. propria omnia dicenda sunt, et ex præcepto nisi propria et approbata non habeantur, nec facile haberi possint. Vid. num. 232 et 233.

Quandocumque dies aliqua privilegiata occurrit, vel particularis aliqua dispositio in proprio sanctorum aut de tempore reperitur, cessant generales rubricarum regulæ.

(1) 23 Jun. 1736, n. 3895-4044, 23.

de Festo, ut in *Communi Sanctorum* : deinde *Nocturnum Feriæ*, ut in *Psalterio*, id est, duodecim *Psalmi cum sex Antiphonis*, et tempore *Paschali cum una Antiphona Alleluja* : qui dicuntur tam in *Officio feriali*, quam in *Festis simplicibus*.

8. Post *Psalmos et Antiphonas dicitur Versus*, in *feriali Officio*, ut in *Psalterio* : in *Festis*, ut in *Communi Sanctorum* : qui in *Festis sumitur secundum Ferias ex Nocturno Communis*, unde sumuntur *Responsoria*, ut dicitur infra in *Rubricis de Versibus et Responsoriis*. Post *Versum dicitur Pater noster, Absolutio et Benedictiones*, ut habetur infra in *Rubrica de Absolutionibus et Benedictionibus*. *Tres Lectiones (si non adsit Homilia) singulæ in Officio feriali dicuntur de Scriptura, quæ eodie occurrit in Proprio de Tempore : si adsit Homilia, singulæ tres de Homilia. In Festis, prima et secunda de eadem Scriptura, tertia de Sancto. Si fuerint duæ Lectiones de Sancto, prima tantum erit de Scriptura, reliquæ de Sancto.*

9. Post *singulas Lectiones in Feriis extra tempus Paschale dicitur unum Responsorium, ita ut dicantur tria Responsoria; tempore vero Paschali, et in Festis, duo tantum Responsoria dicuntur, scilicet post primam et secundam Lectionem tantum. In fine ultimi Responsorii, secundi scilicet, aut tertii, dicitur Gloria Patri, cum repetitione partis Responsorii, nisi aliud notetur. Quæ Responsoria in Officio de Sanctis sumuntur ex Communi Sanctorum; in feriali Officio ex Dominicis, quando propria per Ferias non distribuuntur, ordine descripto in Rubrica de Responsoriis. Quando non dicitur tertium Responsorium, post tertiam Lectionem, dicitur Hymnus, Te Deum.*

311. Nocturnum officium ita dictum fuit, quia de nocte recitabatur; solet autem plerumque matutinum vocari, quia laudibus, quæ mane recitantur, conjunctum est, et hodie dum

matutino tempore etiam recitari solet. Matutinum distinguitur in tria nocturna ad ratam primarum trium noctis vigiliarum, quibus veteres ad officium surgebant.

312. Quando matutinum a laudibus separatur, post *Te Deum* vel post ultimum responsorium additur oratio officii propria ex laudibus, sed sine alijs commemorationibus, deinde *Dominus vobiscum, Benedicamus, Fidelium et Pater noster*. Hæc dispositio, fundata, tum in speciali Rubrica officii Nativitatis Domini, tum in regula generali Psalterii quod ad omnes horas, præter completorium, « quando terminatur officium, dicitur *Pater noster* secreto »; jam a pluribus liturgicis auctoribus antea admissa (1), indubia nunc est post decretum S. R. C. in Marianopolitana, 18 Maji 1883, cujus tenor est : « Dubium II. Si contingat in recitatione privata separari matutinum a laudibus, quæritur quomodo concludendum sit matutinum, præsertim in feriis majoribus, in quibus preces flexis genibus addendæ sunt ad horas omnes, et quomodo inchoandæ sint laudes? » S. C. rescribere rata est : « Ad II. Matutinum in casu concludendum cum oratione de officio diei, Laudes inchoandas ut in psalterio (2). » Si cuiquam circa ea, quæ præscribuntur dicenda post Orationem Officii, difficultatem moveret silentium Sacræ Congregationis, quæ in decreto nihil de his dicit, et tantum præscribit Matutinum in casu esse concludendum cum oratione de Officio diei, referre juvat sequens decretum : « A Sacra Rituum Congregatione quum exquisitum fuerit, an quoties in privata recitatione separantur Laudes a Matutino, hoc semper concludendum sit, post respectivam Orationem, per v. *Dominus vobiscum* etc., et v. *Fidelium animæ*, etc., necnon *Pater noster*, juxta sententiam quam tradit S. Alphonsus de Liguorio in suo opere Theolog. moral. lib. IV, art. 4, n. 107? Sacra eadem Congregatio respondit : Affirmative. Atque ita respondit. Die 1 Februarii 1886 » (3).

(1) Ita Gavantus sect. 4, c. 2, n. 3; Cavalieri tom. 2, dec. 297, X, aliique.

(2) S. R. C. n. 5871.

(3) S. R. C. n. 5961.

313. Quamvis matutinum tribus constet nocturnis, dicendum tamen est unum tantum officium seu hora canonica; ita ut nocturna sine aliqua ratione separanda non sint, præsertim hoc tempore, quo unico tractu in choro persolvuntur, et in breviario conjunctim præscribuntur: habita tamen aliqua ratione bene separari possunt, quia sunt partes distinctæ. In casu separationis opus non est, ut nocturnum collecta et oratione dominicali concludatur, et in principio alterius *Pater* et *Ave* recitentur: quia tamen tunc ut horæ distinctæ recitantur, hæc apposite adjunguntur (1). Quænam autem mora inter unum et alterum nocturnum interponi potest? Spatium trium horarum juxta antiquam consuetudinem communiter assignatur: tuto tamen extenditur, quamdiu durat causa, ob quam mora fuit interposita, et in hac re scrupulose nequaquam procedendum est (2).

Titulus XIV.

314.

DE LAUDIBUS.

Rub. *Ad Laudes, dicto Hymno, Te Deum, vel ultimo Responsorio, Hebdomadarius absolute dicit, Deus in adjutorium, etc. ut supra, et dicuntur Psalmi, et Canticum Benedicite, vel aliud, ut habetur in feriali Officio, extra tempus Paschale, cum Antiphonis Officio convenientibus. Qui Psalmi et Canticum in Dominicis per annum (exceptis Dominicis a Septuagesima usque ad Dominicam Palmarum inclusive) et in feriali Officio temporis Paschalis, ac in Festis tam novem, quam trium Lectionum, dicuntur de Dominica, ut in Psalterio. In prædictis vero Dominicis a Septuagesima usque ad Dominicam Pal-*

(1) Cavalieri tom. 2, dec. 297, X.

(2) Cavalieri ibidem n. 9.

marum inclusive, dicuntur ut suis locis ponitur. In feriali Officio per annum, extra tempus Paschale, dicuntur ut in Psalterio.

2. *Antiphonæ in Dominicis, quando propriæ non assignantur, dicuntur ut in Psalterio. In festis novem et trium Lectionum, si non adsint propriæ, dicuntur de Communi. Post Psalmos dicitur Capitulum, Hymnus, Versus, Antiphona ad Canticum Benedictus, cum eodem Cantico, et Oratio: omnia pro qualitate Officii de Tempore, vel de Festo.*

3. *Preces, quando dicendæ sunt, dicuntur ante primam Orationem. Commemorationes vero de Cruce, de sancta Maria, de sancto Joseph, de Apostolis, de Patrono, et de Pace, similiter quando dicendæ sunt, dicuntur post Orationem, nisi alia commemoratio Festi simplicis vel ad instar Simplicis occurrat, quæ semper prædictas commemorationes præcedit, de quibus in propriis Rubricis dicitur.*

4. *Ante Orationem dicitur Dominus Vobiscum et Oremus: post ultimam Orationem repetitur Dominus Vobiscum; deinde, Benedicamus Domino, et Versus Fidelium animæ, Pater noster, Dominus det nobis suam pacem, et Antiphona beatæ Mariæ, ut habetur in fine Completorii, si tunc discedendum sit a Choro: alioquin in fine ultimæ Horæ, nisi sequatur Missa, vel Officium Defunctorum, vel Psalmi Pœnitentiales, aut Litanie, ut in propria Rubrica dicitur.*

Laudes ita dicuntur, quia Dei laudem specialiter continent.

Laudes, dum separatim recitantur, inchoantur, omissis *Pater noster* et *Ave Maria*, per versum *Deus in adjutorium*, ut indicatur in psalterio (1).

(1) S. R. C. Decret. 18 Maji 1883, in Marianopolitana, n. 5871, II.
Tom. II.

Titulus XIII.

310.

DE MATUTINO.

Rub. Ad Matutinum hæc per ordinem regulariter dicuntur, secundum diversitatem Officii, nisi aliter in quibusdam diebus annotetur: Pater noster, Ave Maria, Credo, omnia secreto: deinde clara voce Hebdomadarius dicit, Domine labia mea, etc., pollice signando sibi os signo Crucis. Deus in adjutorium, etc., manu extensa signando se signo Crucis a fronte ad pectus, et a sinistro humero usque ad dexterum (quod servatur in principio omnium Horarum, cum dicitur, Deus in adjutorium) cum Gloria Patri et aliis, ut in principio Psalterii. Deinde dicitur Invitatorium conveniens Officio de Tempore, vel de sancto, quod dicitur cum Psalmo Venite exultemus, eo modo quo in principio Psalterii describitur. Dicto Psalmo et repetito Invitatorio, dicitur Hymnus, qui Officio de Tempore, vel de Sancto, convenit.

2. Postea in Duplicibus et Semiduplicibus dicuntur novem Psalmi (sed in Dominicis plures, ut in Psalterio) cum suis Antiphonis et Versibus, quæ Tempori vel Festo conveniunt, et totidem Lectiones cum octo Responsoriis, aliquando cum novem, ut suis locis ponitur, per tres Nocturnos distinctos, hoc modo.

3. In primo Nocturno dicuntur tres Psalmi cum tribus Antiphonis, post singulos Psalmos una Antiphona: sed tempore Paschali, id est, a Dominica in Albis usque ad Pentecosten (præterquam in Officio Ascensionis Domini) tres Psalmi cujusque Nocturni dicuntur sub una Antiphona: et in fine Psalmorum post ultimam Antiphonam cujusque Nocturni dicitur Versus; postea Pater noster.

Et ne nos, Absolutio Exaudi, Benedictio, Benedictione perpetua, et aliæ ad singulas Lectiones, ut in prima Dominica de Adventu ordinantur. Deinde leguntur tres Lectiones de Scriptura, quæ per ordinem in Officio de Tempore occurrunt (nisi aliæ assignentur), et ad singulas Lectiones dicitur unum Responsorium conveniens Officio: si de Tempore, ut in Proprio Temporis: si de Sancto, ut in Proprio Sanctorum; alioquin ut in Communi, etiam si Lectiones primi Nocturni sint de scriptura Officii de Tempore.

4. In fine ultimi Responsorii cujusque Nocturni dicitur Gloria Patri, cum repetitione partis Responsorii, eo modo quo notatur in tertio Responsorio primæ Dominicæ de Adventu, nisi aliter in propriis locis signetur.

5. In secundo Nocturno dicuntur alii tres Psalmi, Antiphonæ, Versus, Pater noster, Absolutio, Ipsius pietas, et ei consequentes Benedictiones, ut in dicta Dominica prima de Adventu: tres Lectiones de aliquo Sermone, aut de vita illius Sancti, de quo fit Officium, et ad quamlibet Lectionem unum Responsorium.

6. In tertio nocturno alii tres Psalmi cum Antiphonis, ut supra: post tertiam Antiphonam, Versus, Pater noster, Absolutio, A vinculis, et Benedictiones consequentes ad singulas Lectiones, quæ erunt de Homilia Evangelii de Tempore, vel de Festo, secundum qualitatem Officii, ut in eadem prima Dominica de Adventu ponuntur. Post septimam et octavam Lectionem dicitur Responsorium Officio conveniens, id est, post quamlibet unum: aliquando autem dicitur etiam post nonam Lectionem, ut suis locis notatur: in fine ultimi Responsorii, aut octavi, aut noni dicitur, Gloria Patri, ut supra, nisi aliter signetur. Si non dicitur nonum Responsorium, post ultimam Lectionem dicitur Hymnus, Te Deum.

7. In Officio trium Lectionum ad Matutinum Pater noster, Ave Maria, Credo, Domine labia, etc. Invitatorium et Hymnus in feriali Officio de Feria, si non sint in Proprio de Tempore, dicuntur ut in Psalterio: in Festis